ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 16. júla 2009 *

Vo veci C-168/08,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článkov 68 ES a 234 ES, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko) zo 16. apríla 2008 a doručený Súdnemu dvoru 21. apríla 2008, ktorý súvisí s konaním:

Laszlo Hadadi (Hadady)

proti

Csille Marte Mesko, vydatá Hadadi (Hadady),

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Ó Caoimh (spravodajca), J. Klučka, P. Lindh a A. Arabadjiev,

* Jazyk konania: francúzština.

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. februára 2009,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— L. Hadadi (Hadady), v zastúpení: C. Rouvière, avocate,

— C. Mesko, v zastúpení: A. Lyon-Caen, avocat,

— francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues, A.-L. During a B. Beaupère-Manokha, splnomocnení zástupcovia,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller, splnomocnený zástupca,

— maďarská vláda, v zastúpení: K. Szíjjártó a M. Kurucz, splnomocnené zástupkyne,

— poľská vláda, v zastúpení: M. Dowgielewicz, splnomocnený zástupca,

— slovenská vláda, v zastúpení: J. Čorba, splnomocnený zástupca,

— fínska vláda, v zastúpení: A. Guimaraes-Purokoski, splnomocnená zástupkyňa,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Joris a S. Saastamoinen, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 12. marca 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Hadadim (Hadadym) a pani Mesko, ktorého predmetom je uznanie rozhodnutia súdu v Pešti (Maďarsko) o rozvode zo strany francúzskych súdov.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

Nariadenie č. 1347/2000

3 Odôvodnenia č. 4 a 12 nariadenia Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov (Ú. v. ES L 160, s. 19; Mim. vyd. 19/001, s. 209) stanovujú:

„(4) Odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a výkon rozsudkov bránia voľnému pohybu osôb a zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Sú preto dané dôvody na prijatie ustanovení, ktoré zjednotia pravidlá pre konflikt právomocí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, aby sa zjednodušili formálne náležitosti pre rýchle a automatické uznávanie a výkon rozsudkov.

…

(12) Kritériá právomoci potvrdené týmto nariadením sú založené na zásade, že musí existovať reálna väzba medzi zainteresovaným účastníkom a členským štátom uplatňujúcim právomoc. …“

4 Článok 2 nariadenia č. 1347/2000 obsahujúci všeobecné ustanovenia týkajúce sa súdnej právomoci vo veciach rozvodu, rozluky a anulovania manželstva bol nahradený článkom 3 nariadenia č. 2201/2003 a oba tieto články majú identické znenie.

Nariadenie č. 2201/2003

5 Podľa odôvodnení č. 1 a 8 nariadenia č. 2201/2003:

„(1) Európske spoločenstvo si stanovilo za cieľ vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel spoločenstvo musí prijať, okrem iného, opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú potrebné pre správne fungovanie vnútorného trhu.

…

(8) Pokiaľ ide o rozsudky o rozvode, rozluke alebo anulovaní manželstva, toto nariadenie by sa malo vzťahovať iba na zrušenie manželských zväzkov a nemalo

by upravovať také otázky, ako sú dôvody na rozvod, majetkové dôsledky manželstva alebo inými súvisiacimi opatreniami.“

6 Podľa článku 1 ods. 1 písm. a) sa nariadenie č. 2201/2003 uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva.

7 Článok 3 ods. 1 uvedeného nariadenia s názvom „Všeobecná právomoc“ znie:

„1. Vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva majú právomoc súdy členského štátu:

a) na ktorého území:

— majú manželia obvyklý pobyt, alebo

— manželia mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva, alebo

— má odporca obvyklý pobyt, alebo

— v prípade spoločnej žiadosti, má niektorý z manželov obvyklý pobyt, alebo

— má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej jeden rok bezprostredne pred podaním návrhu, alebo

— má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu a je buď štátnym príslušníkom tohto členského štátu, alebo v prípade Veľkej Británie a Írska tam má ‚domicil';

b) ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja manželia ‚domicil'."

8 Článok 6 tohto nariadenia s názvom „Výlučná povaha súdnej právomoci podľa článkov 3, 4 a 5" stanovuje:

„Manžela, ktorý:

a) má obvyklý pobyt na území členského štátu; alebo

b) je štátnym príslušníkom členského štátu alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, má svoj ‚domicil' na území jedného z týchto členských štátov;

možno žalovať v inom členskom štáte iba v súlade s článkami 3, 4 a 5.“

9 Článok 16 nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Začatie konanie na súde“ stanovuje:

„1. Konanie na súde sa považuje za začaté:

a) momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde, za predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie písomnosti odporcovi;

alebo

b) ak sa pred jej podaním na súd musí písomnosť doručiť, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za predpokladu, že navrhovateľ neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde.“

10 Článok 19 uvedeného nariadenia znie takto:

„1. Ak sa vedú konania týkajúce sa rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, súd, ktorý začal konať ako druhý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.

…

3. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, súd, ktorý začal konať ako druhý, odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.

V takom prípade účastník, ktorý podal návrh súdu, ktorý začal konať ako druhý, môže podať svoj návrh na súd, ktorý začal konať ako prvý.“

11 Podľa článku 21 ods. 1 a 4 tohto nariadenia s názvom „Uznanie rozsudku“:

„1. Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.

…

4. Ak sa otázka uznania rozsudku vznesie ako predbežná otázka na súde členského štátu, tento súd môže v tejto otázke rozhodnúť.“

12 Článok 24 nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Zákaz skúmania právomoci súdu pôvodu“ stanovuje:

„Právomoc súdu členského štátu pôvodu sa nesmie skúmať. Kritériá, na ktorých sa založila právomoc podľa článkov 3 až 14, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa článkov 22 písm. a) a 23 písm. a).“

13 Článok 64 ods. 1 a 4 obsiahnutý v kapitole VI nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Prechodné ustanovenia“ znie takto:

„1. Ustanovenia tohto nariadenia sa vzťahujú len na konania začaté, písomnosti úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny a na dohody uzatvorené účastníkmi po dni začatia jeho uplatňovania podľa článku 72.

…

4. Rozsudky vydané pred dňom začatia uplatňovania tohto nariadenia, ale po dni nadobudnutia účinnosti nariadenia… č. 1347/2000 v konaniach, ktoré sa začali pred dňom nadobudnutia účinnosti nariadenia… č. 1347/2000, sa uznávajú a vykonávajú podľa ustanovení kapitoly III tohto nariadenia, ak sa týkajú rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva alebo rodičovských práv a povinností k spoločným deťom oboch manželov v súvislosti s konaniami v manželských veciach a ak sa právomoc založila na

kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami upravenými buď v kapitole II tohto nariadenia, alebo v nariadení… č. 1347/2000, alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a dožiadaným členským štátom v čase začatia konania.“

14 Podľa článku 72 nariadenia č. 2201/2003 nadobudlo uvedené nariadenie účinnosť 1. augusta 2004 a uplatňuje sa od 1. marca 2005 s výnimkou článkov 67 až 70, ktoré nie sú vo veci samej relevantné.

Francúzska právna úprava

15 Článok 1070 štvrtý odsek code de procédure civile (občiansky súdny poriadok) stanovuje:

„Miestna príslušnosť sa určí podľa pobytu ku dňu podania žaloby alebo vo veciach rozvodu ku dňu podania návrhu na začatie konania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

16 L. Hadadi a C. Mesko, obaja maďarskej štátnej príslušnosti, uzavreli v roku 1979 manželstvo v Maďarsku. V roku 1980 emigrovali do Francúzska, kde podľa rozhodnutia vnútroštátneho súdu bývajú dodnes. V roku 1985 im bolo udelené francúzske štátne občianstvo, takže každý z manželov má maďarskú a francúzsku štátnu príslušnosť.

17 Dňa 23. februára 2002 podal L. Hadadi na súde v Pešti (Maďarsko) návrh na rozvod manželstva.

18 C. Mesko podala návrh na rozvod z dôvodu zavinenia manžela na tribunal de grande instance de Meaux (Francúzsko) 19. februára 2003.

19 Dňa 4. mája 2004, t. j. po pristúpení Maďarskej republiky k Európskej únii 1. mája 2004, súd v Pešti vydal rozsudok o rozvode manželstva pána Hadadiho a pani Mesko. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že uvedený rozsudok je právoplatný.

20 Uznesením z 8. novembra 2005 sudca pre rodinné záležitosti tribunal de grande instance de Meaux vyhlásil, že návrh pani Mesko na rozvod, ktorý bol podaný na tento súd, je neprípustný.

21 Dňa 12. októbra 2006 po podaní odvolania zo strany pani Mesko proti uvedenému uzneseniu rozhodol cour d'appel de Paris (Francúzsko), že rozsudok o rozvode súdu v Pešti nemožno vo Francúzsku uznať. Cour d'appel de Paris teda vyhlásil, že návrh na rozvod, ktorý podala pani Mesko, je prípustný.

22 Pán Hadadi podal proti rozsudku cour d'appel de Paris kasačný opravný prostriedok, ktorým namieta vylúčenie právomoci maďarského súdu len na základe článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003, ktorý sa týka obvyklého pobytu manželov bez toho, aby sa preskúmalo, či by táto právomoc mohla vyplývať z maďarskej štátnej príslušnosti oboch manželov, ako uvádza článok 3 ods. 1 písm. b).

23 Za týchto podmienok Cour de cassation rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 3 [odsek 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003] vykladať tak, že v prípade, ak majú manželia zároveň štátnu príslušnosť štátu súdu, na ktorom bola podaná žiadosť o rozvod a štátnu príslušnosť iného členského štátu Európskej únie, sa musí uprednostniť štátna príslušnosť štátu súdu, na ktorom bola podaná žiadosť o rozvod?

2. Ak je odpoveď na predchádzajúcu otázku záporná, má sa tento článok vykladať tak, že v prípade, v ktorom každý z manželov má dvojakú štátnu príslušnosť tých istých členských štátov stanovuje, ktorá z oboch daných štátnych príslušností najlepšie zodpovedá skutočnosti?

3. Ak je odpoveď na predchádzajúcu otázku záporná, treba sa domnievať, že tento článok ponúka manželom dodatočnú možnosť, aby sa títo manželia mohli podľa svojho výberu obrátiť na súd jedného alebo druhého štátu, ktorých štátnu príslušnosť obaja majú?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

24 Spor vo veci samej začal podaním návrhu na rozvod vo Francúzsku zo strany pani Mesko 19. februára 2003. Zo spisu vyplýva, že v rámci preskúmania prípustnosti uvedeného návrhu je kľúčovou otázkou uznanie rozsudku o rozvode, ktorý bol vydaný súdom v Pešti 4. mája 2004. Podľa článku 21 ods. 4 nariadenia č. 2201/2003 môžu

francúzske súdy o danej veci rozhodovať. V tomto kontexte položil Cour de cassation otázky, ktoré sa týkajú výkladu článku 3 ods. 1 uvedeného nariadenia.

25 Treba poznamenať, že podľa článku 72 nadobudlo toto nariadenie účinnosť 1. augusta 2004 a uplatňuje sa od 1. marca 2005.

26 Nariadenie č. 1347/2000 sa však uplatňuje v Maďarsku od 1. mája 2004, v zmysle článku 2 Aktu o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v. EÚ L 236, 2003, s. 33).

27 Z toho vyplýva, že rozsudok o rozvode bol súdom v Pešti vydaný 4. mája 2004, teda po nadobudnutí účinnosti nariadenia č. 1347/2000 v Maďarsku, pričom konanie začalo pred spomínaným dátumom. Treba okrem iného uviesť, že tento rozsudok bol vydaný pred 1. marcom 2005, t. j. pred dňom uplatnenia nariadenia č. 2201/2003.

28 Za týchto podmienok, ako uvádza aj francúzska, nemecká, poľská a slovenská vláda, treba otázku uznania uvedeného rozsudku posúdiť podľa článku 64 ods. 4 nariadenia č. 2201/2003, lebo začatie konania a vydanie rozsudku spadá do časových lehôt stanovených v tomto ustanovení.

29 Podľa tohto článku musí byť uvedený rozsudok o rozvode v zmysle nariadenia č. 2201/2003 uznaný, pokiaľ boli uplatnené predpisy o právomoci, ktoré sú v súlade s predpismi uvedenými buď v kapitole II nariadenia č. 2201/2003, alebo v nariadení

č. 1347/2000, alebo v dohovore platnom v čase začatia konania medzi členským štátom pôvodu, vo veci samej Maďarskou republikou, a dožiadaným členským štátom, vo veci samej Francúzskou republikou, a ktoré boli platné v čase začatia konania.

30 Ustanovenia, na ktorých súd v Pešti založil svoju právomoc a znenie týchto predpisov, nie sú v spise uvedené. Táto skutočnosť však musí byť považovaná za irelevantnú, ak by uplatnenie článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 mohlo viesť k uznaniu právomoci maďarských súdov bez ohľadu na konkrétne predpisy o právomoci uplatnené maďarskými súdmi. Cieľom predmetného návrhu na začatie prejudiciálneho konania teda v podstate je určiť, či za skutkových okolností veci samej mohli mať maďarské súdy na základe uvedeného ustanovenia právomoc rozhodovať o rozvode pána Hadadiho a pani Mesko.

31 Napokon je pravda, že pani Mesko v písomných pripomienkach predložených Súdnemu dvoru tvrdí, že o danom návrhu na rozvod podanom na súd v Pešti sa dozvedela až šesť mesiacov po začatí konania. Netvrdí však, že by pán Hadadi opomenul prijať opatrenia potrebné na doručenie listiny, ani že by podľa článku 16 nariadenia č. 2201/2003 maďarský súd nebol oprávnený začať k tomuto dátumu konanie. Zo spisu vyplýva, že sa pani Mesko zúčastnila na konaní pred uvedeným súdom. V odpovedi na otázku Súdneho dvora, ktorá bola položená na pojednávaní, maďarská vláda uviedla, že vnútroštátne právo stanovuje, že od okamihu, keď je návrh doručený súdu, tento súd zabezpečí doručenie odporcovi. Za týchto okolností treba vychádzať z domnienky, podľa ktorej je súd v Pešti súdom, ktorý začal riadne konanie v zmysle uvedeného článku 16.

O prvej otázke

32 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 má vykladať v tom zmysle, že v prípade, keď manželia majú jednak štátnu príslušnosť členského štátu, ktorý začal konanie a jednak štátnu príslušnosť iného členského štátu, musí súd, na ktorý bol podaný návrh, uprednostniť štátnu príslušnosť členského štátu, v ktorom súd posudzujúci príslušnosť sídli.

33 Na úvod treba pripomenúť, že súdy, na ktoré bol podaný návrh za okolností, o ktoré ide vo veci samej a ktoré upravuje prechodná právna úprava uznávania uvedená v článku 64 ods. 4 nariadenia č. 2201/2003, musia rozhodovať o právomoci súdov iného členského štátu. Od týchto situácií sa líšia situácie upravené podrobnejšie ustanoveniami kapitoly III tohto nariadenia, ktoré sa týkajú uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí, pri ktorých článok 24 uvedeného nariadenia zakotvuje zákaz skúmania právomoci súdu pôvodu.

34 Zo spisu vyplýva, že v rozsudku, ktorý je predmetom sporu vo veci samej, sa cour d'appel de Paris domnieval, že právomoc súdu v Pešti je „v skutočnosti veľmi krehká", lebo je založená ma maďarskej štátnej príslušnosti pána Hadadiho, ktorá nie je východiskovým kritériom pre určenie právomoci uznávaným francúzskymi predpismi o medzinárodnej právomoci, zatiaľ čo právomoc súdu miesta pobytu manželov, nachádzajúceho sa vo Francúzsku, je naopak „veľmi silná".

35 Podľa Komisie Európskych spoločenstiev bola prvá prejudiciálna otázka položená preto, že v prípade konfliktu medzi francúzskou štátnou príslušnosťou a inou štátnou príslušnosťou dáva francúzsky súd, na ktorý bol podaný návrh, „väčšinou prednosť štátnej príslušnosti miesta súdu".

36 Túto úvahu potvrdzuje argumentácia žalovanej vo veci samej predložená Súdnemu dvoru, ktorá tvrdí, že článok 3 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré upravujú prípad dvojakej štátnej príslušnosti, takže každý členský štát v takýchto prípadoch uplatňuje na oblasť štátnej príslušnosti vlastné právo. Z francúzskej právnej vedy a judikatúry vyplýva, že v prípade konfliktu štátnych príslušností, ak jednou zo štátnych príslušností je štátna príslušnosť miesta súdu, sa uplatní práve daná štátna príslušnosť.

37 Za daných podmienok vzniká otázka, či vzhľadom na to, že nariadenie č. 2201/2003 podľa tvrdenia pani Mesko výslovne neupravuje prípad dvojakej spoločnej štátnej príslušnosti, sa má článok 3 ods. 1 uvedeného nariadenia vykladať inak v prípade, keď dvaja manželia majú dve spoločné štátne príslušnosti a inak v prípade, keď majú len jednu rovnakú štátnu príslušnosť.

38 Podľa ustálenej judikatúry z potreby jednotného uplatňovania práva Spoločenstva a zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Spoločenstva, ktoré neobsahuje žiadny výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje autonómny a jednotný výklad v celom Spoločenstve, ktorý musí zohľadňovať kontext ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou (pozri v súvislosti s nariadením č. 2201/2003 rozsudok z 2. apríla 2009, A, C-523/07, Zb. s. I-2805, bod 34).

39 V tejto súvislosti treba uviesť, že článok 3 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 neobsahuje žiadny výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť presný rozsah pôsobnosti kritéria týkajúceho sa „štátnej príslušnosti“.

40 Navyše sa nezdá, že nariadenie č. 2201/2003 aspoň v zásade rozlišuje medzi tým, či určitá osoba má jednu štátnu príslušnosť alebo ako vo veci samej viacero štátnych príslušností.

41 V prípadoch spoločnej dvojakej štátnej príslušnosti teda nemôže súd ignorovať skutočnosť, že dotknuté osoby majú štátnu príslušnosť iného členského štátu a zaobchádzať s osobami so spoločnou dvojakou štátnou príslušnosťou takým spôsobom, ako by mali len jednu štátnu príslušnosť členského štátu, ku ktorému daný súd prináleží. Dôsledkom toho by bol zákaz pre uvedené osoby v rámci prechodného ustanovenia o uznávaní uvedeného v článku 64 ods. 4 nariadenia č. 2201/2003 odvolávať sa na súde členského štátu, na ktorý bol podaný návrh, na článok 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia s cieľom stanoviť právomoc súdov iného členského štátu, hoci majú štátnu príslušnosť tohto iného štátu.

42 Naopak, v rámci tohto článku 64 ods. 4 v prípade, keď manželia majú jednak štátnu príslušnosť členského štátu, ktorý začal konanie a jednak aj štátnu príslušnosť iného členského štátu, musí tento súd zohľadniť skutočnosť, že súdy uvedeného iného členského štátu by z dôvodu, že dotknuté osoby majú štátnu príslušnosť posledného uvedeného štátu, mohli byť príslušné vo veci konať podľa článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003.

43 V dôsledku toho treba odpovedať na prvú otázku tak, že v prípade, keď dožiadaný súd členského štátu má podľa článku 64 ods. 4 nariadenia č. 2201/2003 skúmať, či súd členského štátu pôvodu súdneho rozhodnutia by mal právomoc podľa článku 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, zabraňuje posledný uvedený článok tomu, aby súd dožiadaného členského štátu manželov, ktorí obaja majú štátnu príslušnosť jednak tohto štátu a jednak členského štátu pôvodu, považoval len za štátnych príslušníkov dožiadaného členského štátu. Tento súd musí naopak zohľadniť skutočnosť, že manželia majú aj štátnu príslušnosť členského štátu pôvodu a že z tohto dôvodu súdy členského štátu pôvodu by mohli mať právomoc vo veci konať.

O druhej a tretej prejudiciálnej otázke

44 Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že na určenie súdu, ktorý má právomoc rozhodovať o rozvode osôb, ktoré majú dvojakú štátnu príslušnosť, treba zohľadniť len štátnu príslušnosť členského štátu, ku ktorému uvedené osoby majú pevnejšie väzby — štátna príslušnosť, ktorá „najlepšie zodpovedá skutočnosti", takže by mali právomoc súdy len tohto štátu na základe štátnej príslušnosti (druhá otázka), alebo či naopak treba zobrať do úvahy obe štátne príslušnosti, takže by z tohto dôvodu mali právomoc súdy oboch členských štátov a dotknuté osoby si môžu vybrať súd členského štátu, ktorý bude rozhodovať vo veci (tretia otázka).

45 Pani Mesko, ako aj poľská vláda tvrdia, že v prípade dvojakej štátnej príslušnosti manželov treba uplatniť kritérium štátnej príslušnosti, ktorá najlepšie zodpovedá skutočnosti. V tejto súvislosti sa pani Mesko opierajúc sa o viacero skutočností, najmä o skutočnosť, že ona sama a pán Hadadi bývajú vo Francúzsku od roku 1980, domnieva, že vo veci samej najlepšie zodpovedá skutočnosti francúzska štátna príslušnosť. Uvádza, že ak by boli obe štátne príslušnosti rovnocenné, mohlo by to spôsobiť problém „ponáhľania sa na súd", pretože by sa jeden z manželov mohol príliš ponáhľať s podaním návrhu na súdy členského štátu, aby zabránil tomu, že druhý z manželov podá návrh na súdy iného členského štátu. Poľská vláda sa domnieva, že nie je vhodné ponechať účastníkom konania výber príslušného súdu, pretože takýto spôsob riešenia poskytuje veľkú výhodu osobám so spoločnou dvojakou štátnou príslušnosťou a umožňuje im vybrať si *de facto* príslušný súd, zatiaľ čo nariadenie č. 2201/2003 nedáva rovnakú možnosť iným osobám. Okrem toho podľa uvedenej vlády zachovávanie právomoci súdov členského štátu, v ktorom manželia už dlhý čas nebývajú, by spôsobovalo problémy s účinnosťou, ako aj so spravodlivosťou súdnych rozhodnutí a viedlo by k určitým zneužívaniam, napr. k „forum shopping".

46 Naproti tomu podľa pána Hadadiho, francúzskej, českej, nemeckej, maďarskej, slovenskej a fínskej vlády, ako aj podľa Komisie má v prípade spoločnej dvojakej

štátnej príslušnosti každý z manželov podľa článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 právo podať návrh na rozvod na jednom alebo druhom súde daných dvoch členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia.

47 V tejto súvislosti treba uviesť, že nariadenie č. 2201/2003, ako vyplýva aj z odôvodnenia č. 1, prispieva k vytvoreniu priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel uvedené nariadenie v kapitolách II a III stanovuje najmä pravidlá upravujúce právomoc, ako aj uznávanie a výkon rozsudkov vo veciach zrušenia manželských zväzkov.

48 V tomto kontexte stanovuje článok 3 ods. 1 písm. a) a b) nariadenia č. 2201/2003 niekoľko súdnych právomocí, medzi ktorými neexistuje nijaká hierarchia. Všetky objektívne kritériá zakotvené v tomto článku 3 ods. 1 sú alternatívne. Vzhľadom na cieľ tohto nariadenia, ktorý spočíva v zabezpečení právnej istoty, článok 6 nariadenia v zásade stanovuje, že právomoci uvedené v článkoch 3 až 5 tohto nariadenia majú výlučnú povahu.

49 Z uvedeného vyplýva, že systém rozdelenia právomocí zavedený nariadením č. 2201/2003 vo veciach zrušenia manželských zväzkov sa nezameriava na vylúčenie viacerých právomocí. Naopak, výslovne sa predpokladá spoločná existencia viacerých rovnocenných súdnych právomocí.

50 Z tohto dôvodu, zatiaľ čo kritériá vymenované v článku 3 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia sa opierajú z rôznych hľadísk o obvyklý pobyt manželov, kritérium uvedené v tom istom odseku písm. b) je kritériom vychádzajúcim z príslušnosti k štátu „ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja manželia ‚domicil'". Okrem prípadu posledných menovaných členských štátov majú súdy členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú manželia, právomoc rozhodovať vo veciach zrušenia manželských zväzkov.

51 Zo znenia tohto článku 3 ods. 1 písm. b) však nevyplýva, že len štátna príslušnosť „zodpovedajúca skutočnosti“ môže byť vzatá do úvahy pri uplatnení tohto ustanovenia. Tým, že uvedené ustanovenie zo štátnej príslušnosti robí kritérium právomoci, uprednostňuje jednoznačné a ľahko uplatniteľné hľadisko väzby. Nestanovuje iné kritérium, ktoré sa vzťahuje na štátnu príslušnosť a predovšetkým na štátnu príslušnosť, ktorá zodpovedá skutočnosti.

52 Takýto výklad, podľa ktorého by z hľadiska článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 mohla byť zohľadnená len štátna príslušnosť, ktorá „najlepšie zodpovedá skutočnosti“, nemá oporu v cieľoch tohto ustanovenia alebo v kontexte, v ktorom je zasadené.

53 Na jednej strane by totiž takýto výklad spôsobil obmedzovanie právnych subjektov pri voľbe príslušného súdu, najmä v prípade výkonu práva na voľný pohyb osôb.

54 Predovšetkým vzhľadom na to, že obvyklý pobyt by bol základným dôvodom na určenie štátnej príslušnosti, ktorá najlepšie zodpovedá skutočnosti, súdne právomoci upravené v článku 3 ods. 1 písm. a) a b) nariadenia č. 2201/2003 by sa často zhodovali. Fakticky by to viedlo pri osobách s viacerými štátnymi príslušnosťami k hierarchickému usporiadaniu súdnych právomocí podľa ustanovení uvedeného odseku 1, ale takáto hierarchia zo znenia tohto odseku nevyplýva. Naopak, manželský pár len s jednou štátnou príslušnosťou by sa mohol obrátiť na súdy v štáte, z ktorého pochádza aj vtedy, ak by už dlho nemal v tomto štáte svoj obvyklý pobyt a ak by s týmto štátom v skutočnosti existovalo už len málo skutočných styčných bodov.

55 Na druhej strane z dôvodu málo presného charakteru pojmu „štátna príslušnosť, ktorá najlepšie zodpovedá skutočnosti“, musia byť zohľadnené všetky skutkové okolnosti, ktoré nie vždy povedú k jasnému výsledku. Z toho vyplýva, že nevyhnutnosť skúmania väzieb medzi manželmi a ich štátnymi príslušnosťami by skomplikovalo skúmanie

súdnej právomoci, čo by zároveň bolo v rozpore s cieľom zameraným na uľahčenie uplatnenia nariadenia č. 2201/2003 vďaka používaniu jednoduchého a jednoznačného kritéria väzby.

56 Je pravdou, že podľa článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 pri osobách so štátnou príslušnosťou viacerých štátov prichádzajú do úvahy súdy viacerých členských štátov. Ako uviedli Komisia a francúzska, maďarská a slovenská vláda, ak by mali uplatnením tohto ustanovenia začať konať súdy viacerých členských štátov, tak článok 19 tohto nariadenia by konflikt právomoci aj tak vyriešil.

57 Napokon treba uznať, že nariadenie č. 2201/2003 v rozsahu, v akom upravuje len súdnu právomoc, ale neobsahuje kolízne normy, by podľa tvrdenia pani Mesko mohla manželov podnietiť k tomu, aby sa poponáhľali s návrhom na jeden zo súdov, ktorý má právomoc, so zámerom zabezpečiť si výhody hmotného práva týkajúceho sa rozvodov, ktoré sa uplatňuje podľa medzinárodného práva súkromného platného v mieste súdu. Aj keď pani Mesko má opačný názor, takáto skutočnosť sama o sebe nemôže mať za následok to, že sa podanie návrh na niektorý z príslušných súdov podľa článku 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia bude považovať za zneužitie. Ako totiž vyplýva najmä z bodov 49 až 52 tohto rozsudku, začatie konania na súdoch členského štátu, ktorého štátnu príslušnosť majú obaja manželia, aj keď chýba iná väzba s týmto členským štátom, nie je v rozpore s cieľmi sledovanými týmto ustanovením.

58 Za týchto podmienok treba na druhú a tretiu položenú otázku odpovedať, že ak majú obaja manželia štátnu príslušnosť dvoch rovnakých členských štátov, bráni článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 tomu, aby bola vylúčená právomoc súdov jedného z týchto členských štátov z dôvodu, že navrhovateľa s týmto štátom nič iné nespája. Naopak, súdy členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú manželia, majú podľa tohto ustanovenia právomoc rozhodovať vo veci a títo manželia si môžu vybrať súd členského štátu, ktorý bude rozhodovať vo veci.

O trovách

59 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **V prípade, keď dožiadaný súd členského štátu má podľa článku 64 ods. 4 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, skúmať, či súd členského štátu pôvodu súdneho rozhodnutia by mal právomoc podľa článku 3 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, zabraňuje posledný uvedený článok tomu, aby súd dožiadaného členského štátu manželov, ktorí obaja majú štátnu príslušnosť jednak tohto štátu a jednak členského štátu pôvodu, považoval len za štátnych príslušníkov dožiadaného členského štátu. Tento súd musí naopak zohľadniť skutočnosť, že manželia majú aj štátnu príslušnosť členského štátu pôvodu a že z tohto dôvodu súdy členského štátu pôvodu by mohli mať právomoc vo veci konať.**

2. **Ak majú obaja manželia štátnu príslušnosť dvoch rovnakých členských štátov, bráni článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 tomu, aby bola vylúčená právomoc súdov jedného z týchto členských štátov z dôvodu, že navrhovateľa**

s týmto štátom nič iné nespája. Naopak, súdy členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú manželia, majú podľa tohto ustanovenia právomoc rozhodovať vo veci a títo manželia si môžu vybrať súd členského štátu, ktorý bude rozhodovať vo veci.

Podpisy